

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CV. № 65 SATURDAY, APRIL 4 1998

PARSIPPANY and NEW YORK

CENTS 75 — ЦЕНТИВ

ПАРСІППАНІ І НЬО ЙОРК

СУБОТА, 4-го КВІТНЯ 1998 р.

Ч. 65 РІК CV

ПРЕЛІМІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Київ. — Комуністична Партія здобула 123 місця у 450-членному парламенті України — найбільше від будь-якої іншої партії. Однак вона не матиме більшості, необхідної для зміни політичного і економічного курсу України.

На другому місці після комуністів є безпартійні — 114 місць. Спостерігачі вважають, що політика нової Верховної Ради багато в чому залежатиме саме від цих депутатів. Серед них багато підприємців і урядовців, які можуть перешкодити комуністам у спробах зреформувати економічні реформи.

РОЗПОДІЛ МІСЦЬ У ПАРЛАМЕНТІ

	кількість місць
Комуністична Партія України	123
Безпартійні	114
Народний Рух України	46
Соціалістична і Селянська партії	32
Народно-Демократична Партія	28
Партія "Громада"	23
Партія Зелених	19
Прогресивна Соціалістична Партія	16
Соціал-Демократична Партія (об'єднана)	16
Аграрна Партія	8
Конгрес Українських Націоналістів	4
Партія "Реформи і Порядок"	3
Християнсько-Демократична Партія	3
"Національний Фронт"	3
Інші партії	14

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА ОКРУТА (ЗА ПАРТІЙНИМИ СПИСКАМИ)

	відс.	кількість місць
Комуністична Партія України	24.68	84
Народний Рух України	9.42	32
Соціалістична і Селянська партії	8.59	29
Партія Зелених	5.39	19
Народно-Демократична Партія	5.00	17
Партія "Громада"	4.71	16
Прогресивна Соціалістична Партія	4.05	14
Соціал-Демократична Партія (об.)	4.01	14

МАЖОРИТАРНІ ОКРУТИ

	кількість місць
Безпартійні	114
Комуністична Партія України	39
Народний Рух України	14
Народно-Демократична Партія	11
Аграрна Партія	8
Партія "Громада"	7
Соціалістична і Селянська партії (об'єднана)	7
Конгрес Українських Націоналістів	4
Партія "Реформи і Порядок"	3
Християнсько-Демократична Партія	3
"Національний фронт"	3
Соціал-Демократична Партія	2
Соціал-Національна Партія	2
Прогресивна Соціалістична Партія	2
Інші партії	14

ДЕЯКІ ДЕПУТАТИ, ОБРАНІ ЗА ПАРТІЙНИМИ СПИСКАМИ

Комуністична Партія: Петро Симоненко, Борис Олійник;
Народний Рух: В. Чорновіл, В. Черняк, Г. Удовенко, І. Драч, І. Заєць, Ю. Костенко, Б. Бойко, І. Іван Матвієнко, М. Джемільов, О. Лавринюк, Л. Танюк, Б. Кожин, О. Бондаренко, М. Косів, І. Юхонський, П. Мовчан, Л. Григорюк, В. Кириленко, В. Червоний, Я. Федорин, В. Коваль, В. Щепя, О. Слободян;
Соціалістична і Селянська Партія: О. Мороз, О. Ткаченко, І. Жиж, В. Суслів;
Народно-Демократична Партія: В. Пустовийтенко, А. Матвієнко, І. Плющ, М. Сирота, А. Кінах, О. Ємець, В. Філенко, О. Дьомин, Т. Стецьків, Р. Безсмертний;
Партія Зелених: В. Кононов;
Прогресивна Соціалістична Партія: Наталя Вітренко, В. Марченко, О. Чародєв;
"Громада": П. Лазаренко, П. Толочко, Д. Гнатюк, Д. Дворік, Ю. Тимошенко, О. Білоус;
Соціал-Демократична Партія: І. Кравчук, С. Марчук, В. Онопенко, В. Медведчук, Г. Суркіс, В. Кремень.

ДЕЯКІ ДЕПУТАТИ, ОБРАНІ В МАЖОРИТАРНИХ ОКРУТАХ

Конгрес Українських Націоналістів: Слава Стецько (Івано-Франківське), В. Діброва (Волин), С. Жижко і М. Ратушний (Тернопільська);
"Національний Фронт": В. Кошинь (Івано-Франківське), І. Пилипчук (Львів);
Соціал-Національна Партія: Ю. Криворучко, О. Татинюк;
Інші депутати: В. Пилипенко, О. Литвак, Ю. Звятильський, І. Осташ, Г. Омеліченко, М. Сирота, В. Муляра, Т. Табачник, С. Терехів, М. Бродський, В. Косаківський, К. Ващук, Є. Гурів, В. Пилишкін, С. Головатий, Ю. Спіженко, акад. М. Павловський.

ДЕЯКІ ДЕПУТАТИ, ЯКІ ПРОГРАЛИ

В. Яворівський, Михайло і Богдан Горіні, Я. Кендзор, С. Хмара, Б. Ярошівський, В. Мусіка, О. Вітовий (УНА), С. Собольєв, В. Гриньов, Д. Павличко, Л. Хоролєв, В. Борзов, Л. Лук'яненко, В. Карпенко, І. Калішєв, О. Доній, Р. Коваль, М. Пороський, М. Горбаль, Ю. Буздуган, Л. Скорик, М. Жульїнський, члени провладу ОУН (м) — Б. Червас, О. Шевченко, В. Терен.

Результати виборів можна оскаржити в суді

Київ (УНІАР). — Для оголошення остаточних результатів виборів Центральною виборчою комісією за законом має час до 19-го квітня.

До цієї дати результати голосування ще можна оскаржити в суді, що й збирається зробити, наприклад, голова Одеської обласної державної адміністрації Руслан Болелан, який претендував на посадики Одеси.

Заперечує результати виборів до міських органів влади і один з кандидатів на пост міського голови Миколаєва, соціаліст Анастасій П'ятак. За його словами, він має документальні свідчення того, що під час підрахунку голосів у виборчих скриньках викладали додаткові бюлетені. Ці дані А. П'ятак передав спостерігачам Організації Безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЕ).

Жодна із партій, яка за попередніми даними не змогла набрати понад 4 відс. голосів виборців, досі не закреслювала результати виборів. Щоправда, причини поразки кожної партії називаються різні. Наприклад, Сергій Головатий, виборчий блок "Вперед, Україно", вважає головною причиною те, що його блок не мав можливості вести

агітацію за допомогою радіо і телебачення. Це, за його словами, "Вперед, Україно", за його словами, був без грошей. "Та від цього їде, які ми сповідують, гірші не стають. Тобто я думаю, що все одно люди розберуться", — зауважив С. Головатий.

Водночас колишні противники намагаються до депутатський мандат погоджуватися в одному: для перемоги варто було об'єднатися усім демократам.

Наміри комуністів запровадити декілька змін у державному устрої країни прокоментував Сергій Терехів. На запитання чи потрібно в Україні скасовувати президентуру, член Політичної ради Партії "Реформи та порядок", юрист С. Терехів відповів: "Це що — за провадженню монархії? Ажже, якщо є держава, то є голова держави. За формою державного устрою держава політичною на монархії й республіці. У монархії голова держави — монарх, у республіці — президент".

Колішні кандидати до Верховної Ради за партійними списками не збираються припиняти власної політичної кар'єри. За їх словами, партії створювалися не заради виборів.

В Криму Рухові допомогли татари

Симферополь. — Народний Рух України несподівано для себе зібрав у виборах у Криму майже 7 відс. голосів, повідомив голова кримського відділу Руху Леонід Пилипчук.

"Ніхто не очікував того, що Рух тут зможе набрати 6,75 відс. І це при тому, що ще 11 місяців тому його підтримувало не більш як 0,01 відс. населення автономії", — сказав Л. Пилипчук, оцінюючи результати як "сенсацію".

За його словами, Рух своїм успіхом завдячує союзом з кримськими татарами. "Цей союз виправдав наші очікування", — сказав Л. Пилипчук. — Ми йшли до нього тільки з умовою, не тільки для того, щоб зняти нове підґрунтя в Криму, але і для того, щоб справді допомогти кримським татарам в їхній боротьбі за свої права. Кримські татари дали нам майже дві третини голосів з тих 65,000, які ми одержали".

Кримські татари ще скористалися зі союзу з Рухом. До Верховної Ради обрано голову Межліжжю Мустафу Джемільова, який був на партійному списку Руху.

Реагуючи на те, що пропрезидентська Народно-Демократична Партія здобула значно менше голосів, ніж сподівався Президент, Л. Пилипчук сказав, що це програш партії влади. Винним у цьому він вважає Леоніда

Росія шукає собі місця в Європі

Москва. — Як уже інформовано, поблизу російської столиці, на відпочинковій базі "Бор", відбулася неформальна зустріч керівників Росії, Німеччини та Франції.

Виступаючи на спільній пресовій конференції, президент Борис Єльцин в суперлихих оцінках північними провідниками двох розвинених європейських країн: "Наші розмови не залишили по собі жодної білої плями. Нема нічого нез'ясованого, а є тільки дружба і взаєморозуміння на континенті, у Великій Європі, у яку вже практично ввійшла Росія". Б. Єльцин підкреслював, що "Європа разом з Росією — це тепер могутній організм, більшого нема в цілому світі, це всі мусять знати і пам'ятати".

Канцлер Німеччини Гельмут Коль, розуміючи, що ця "тепла" зустріч може не задоволювати сусідів Росії, на державні суверенітети яких вона продовжує зазіхати, провів зустріч до уваги, що "трикутник не спрямований ні проти кого".

Французький президент Жак Шірак, у свою чергу, зазначив, що "Росія належить важлива роль в Європі після подолання ятинського поділу".

Серед міжнародних питань на зустрічі під Москвою обговорювалися проблеми Іраку і сербської провінції Косово. Франція підтримала Росію в її намаганнях скасувати антиіракські економічні санкції, оскільки обидві країни мають в Іраку свої економічні інтереси. Німеччина вважає скасування санкцій передчасним. Щодо Косова, то французи готові до політичного тиску на Югославію з тим, щоб вона пішла на поступки перед косовськими албанцями, тим часом Росія висловилася за "політичне порозуміння і довіру" з Београдом.

Практичні проєкти, затверджені трьома керівниками, стосувалися побудови спільної автомобільної дороги, яка з'єднає Париж, Бонн і Москву, а також спорудження європейського вантажного літака на базі російського Ан-124, співробітництва в ділянці космосу, як тепер спільної боротьби з природними і техногенними катастрофами.

Зустріч у вищій раді юстиції

Київ. — Тут відбулася зустріч Президента України Леоніда Кучми з членами недавно створеної Вищої ради юстиції. Під час розмови йшлося про завдання, які стоять перед цим конституційним органом. Члени Вищої ради юстиції поінформували голову держави про своє перше засідання, на якому вирішено організувати питання. Президент наголосив на необхідності формування високорозкваліфікованого корпусу, здатного кваліфіковано та неупереджено здійснювати правосуддя, на що і має спрямовувати свою діяльність Вища рада юстиції. Згідно з Конституцією України, Вища рада юстиції вносить подання про призначення або звільнення суддів і розглядає дисциплінарні питання стосовно суддів. На першому засіданні, яке відбулося 31-го березня 1998 року, головою Вищої ради юстиції обрано кандидата юридичних наук, заслуженого юриста України Валерія Садокимова.

ПЕНСИЙНУ ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЗМЕНШЕНО

Київ. — За даними Міністерства Праці та Соціальної Політики, протягом першого місяця 1998 року до державного пенсійного фонду України надійшло понад 1,2 млрд. грн. пенсій. До Києва, Дніпропетровського і Севастополя, де налагоджено вчасну виплату пенсій, приєднались Запорізька, Миколаївська та Одеська області. За словами першого заступника голови пенсійного фонду Віктора Оношчука, з початку року заборгованість з пенсій знизилася на 440 млн. гривень. Загальна заборгованість становить 1,1 млрд. 52 млн. гривень. Газета "Вечірній Київ", відзначаючи на фактих, значає, що неоподієнанування витраток пенсійного фонду

Монахинь у Сальвадорі було вбито за наказом

Сан Сальвадор. Ель Сальвадор. — Після 17-річної мовчанки, чотири колишні воєнки сальвадорської національної гвардії, котрі засуджено за вбивство трьох американських монахинь і їхньої світської співробітниця в 1980 році, заявили, що вони вчинили це тільки після отримання "наказу з гори".

Іхній заляв з турнієм є дуже важливим чинником у розгляді цієї справи, бо Ель Сальвадор і ЗСА впродовж років офіційно твердили, що вбивство було здійснено самостійно. Натомість оборонці людських прав і рідні заарештованих зажди твердили, що зарядження страти було дане, схвалене і виконане за наказом військових властей.

Монахині Мавра Кларк, Джін Donovan, Іва Форі і Дороти Касел були схоплені, замінені на розстріл 2-го грудня 1980 року. Наступного дня їхні зникнені тіла знайшли сальвадорські селяни при самоуживанні дорозі та поховали їх у спільній могилі. Автомашину, котрою вони їхали та були застрілені на військовій розвідці, знайдено опісля у віддалі 20 миль від розвідки спаленою та пограбованою.

Здійснено ті вбивства саме тоді, як ЗСА розпочали надавати Ель Сальвадорі 10-річну допомогу в сумі 7 блн. дол., для боротьби за повстанців лівих спрямування. Тоді справа того важливого злочинного вчинку наварізму стала спірною точкою державної політики, щодо Центральної Америки.

У 1993 році Комісія правди Організації Об'єднаних Націй ствердила, що полковник Карлос Енріке Відес Казанова, начальник національної гвардії в 1980 році, та генерал Хосе Гільєрмо Гарсія, тодішній міністер оборони, були організаторами офіційного затримання і вбивства монахинь. Однак не зовсім не перешкодило їм обидвом отримати офіційний дозвіл на постійне проживання у ЗСА. І згідно з публічними інформаціями, вони спокійно проживають на Флориді.

В. ПУСТОВИТЕНКО ЗАЛИШИТЬСЯ ПРЕМ'ЄРОМ

Київ. — Прем'єр-міністр України Валерій Пустовийтенко залишиться на посту голови Уряду, не заважаючи на обрання його депутатом Верховної Ради від Народно-Демократичної партії. Про це повідомив 1-го квітня на пресконференції голова НДП Анастасій Матвієнко. Оскільки Верховна Рада працює на професійній основі, тобто, парламентаріям заборонено працювати за сумісництвом в органах законодавчої та виконавчої апаратури. В. Пустовийтенко своє місце в парламенті передасть найближчому в партійних списках кандидату, який автоматично стане депутатом Верховної Ради.

ПРОФІСПІЛКИ ВТРАЧАЮТЬ ВПЛИВ

Київ. — Членів Федерації Профспілок України напередодні виборів зобразили 11 партій, в результаті чого до парламенту пройшов один представник профспілки, а було у минулому складі парламенту сім представників, — зазначив на II пленумі Центрального комітету профспілок легкої та текстильної промисловості перший заступник голови Федерації Профспілок України Валентин Пожидаєв. На його думку, тепер провадити інтереси профспілок у Верховній Раді буде набагато складніше, тому що ті представники профспілок, які є ще й членами партій, при прийнятті рішень віддаватимуть перевагу партійним рішенням, а не рішенням з'їзду і пленумів профспілок. В. Пожидаєв вважає, що вже через рік професійні спілки відчують наслідки цих виборів на собі у вигляді неввирішення їхніх проблем.

ФДМ ОЧОЛИВ О. БОНДАР

Київ. — Президент України Леонід Кучма своїм указом призначив Олександра Бондаря тимчасово виконуючим обов'язки голови Фонду Державного Майна України. Раніше

НЕВДОЛЕНІ ВІДКІНЧЕННЯ

судового оскарження Пола Джовне проти президента Білла Клінтона, консервативні кола в країні в середу, 1-го квітня, гостро скритикували цей вчинок судді Сузан Веббер-Райт, зазначаючи їй фаворитизм у його випадку, тому що в одинокі він був її професором прав. У протилежності до того, Республіканці у Капітолію мовчать, тільки декілька із наймогутніших республіканських конгресменів були готові говорити про цю справу, котра на думку багатьох республіканців може стати двосічним мечем і погано відбитися на їхніх кандидатах у цьогорічних виборах. Не було жодних заяв у цій справі від Республіканського крайового комітету та цілкова мовчанка зі сторони республіканських керівників у Сенаті і Палаті Репрезентативів.

У СВІТІ

У СЕРЕДУ, 1-ГО КВІТНЯ, ІЗРАЇЛЬ офіційно погодився на здійснення резолюції схваленої Радою Безпеки Організації Об'єднаних Націй, тому 20 років, якою закликало Ізраїль відтягнути свої війська з території Лівану. Однак Ізраїль відразу зазначив, що це буде можливим до здійснення тільки тоді, як Ліван перейме контроль тих територій та запевнить, що їх не будуть вживати як бази для нападу на Ізраїль. Ліван і його опікун Сирія публічно відкинули будь-які вимоги Ізраїля, стверджуючи, що задання резолюції ООН вимагає беззаперечного відтягнення війська. Аналітики вважають, що Ізраїль погодився на це тільки тому, що утримання війська в Лівані обходиться країні надто дорого та викликає з цього приводу постійні суперечки в ізраїльському кабінеті.

В АМЕРИЦІ

Г. Удовенко виграв і повинен зрезигнувати

Київ. — Міністер закордонних справ Геннадій Удовенко зрезигнує зі свого посту у зв'язку з обранням його до Верховної Ради, повідомили засоби масової інформації. 67-річний Г. Удовенко, призначений на пост міністра закордонних справ в 1994 році, переймє у ви-

борах, будучи на партійному списку Народного Руху. Як відомо, Конституція України забороняє депутатам одночасно займати пости в Уряді. Проте Г. Удовенко залишиться головою Генеральної асамблеї ООН до вересня цього року.

СВОБОДА **SVOBODA**
UKRAINIAN JOURNAL

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6954) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054.

UNA & Svoboda tel: (973) 292-9800, Svoboda Fax: (973) 644-9510; UNA Fax: (973) 292-0900

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P.O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік \$100.00, на півроку \$40.00. Для членів УНСОЮЗу \$75.00 річно, на півроку \$40. За кожну зміну адреси \$10.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Занон Силик

Soyuzivka UNA Estate, 216 Foordmore Rd., Kerkhankon, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fagst@aol.com

СТВЕРДЖЕННЯ НАПРЯМНИХ УНСОЮЗУ

Український Народний Союз існує для:

- * поширення принципів братської діяльності;
- * збереження української, української американо-ї української канадської спадщини і культури;
- * надання своїм членам високоякісних фінансових послуг і продуктів.

Як братська забезпечена установа, УНСОЮЗ реінвестує свої прибутки для добра своїх членів і української громади.

Сенат вирішує питання поширення НАТО

У березні американські законодавці мали гострі дискусії. Мабі республіканці та демократи виникли неузгодженні в питанні призначення федеральних суддів. Демократи звинувачували республіканців у гальмуванні процедури затвердження кандидатур федеральних суддів, а республіканці дорікали, що президент Білл Клінтон номінує самих лише ультра-лібералів. Під час обговорення проєкту про шкільну освіту пристрасті розгорілися ще більше, тому довелося змінити тему.

Щоб не загострювати напруження навколо внутрішніх проблем, лідер більшості сенатор Трент Лотт запропонував перейти до розгляду питання поширення НАТО. За словами республіканців з Північної Кароліни Джейс Гелмса, "найважливішим питанням закордонної політики". Але швидко зняти напруження не вдалося. Під час дискусії Делаверу Джозеф Байден сказав, що питання поширення НАТО стало "приправою" до основної справи. Тобто, його поставили на обговорення лише тому, що треба було якось чинно згадати про конфлікт між демократами й республіканцями.

Преса відразу ж відгукнулася на це критичними коментарями. Коли високопоставлений демократ з Комісії закордонних відносин відкріпиться від сенату, що питання поширення НАТО розглядається лише як прикриття дискусій на внутрішні теми, то це означає небажале ставлення частини сенаторів до цього надто важливого питання.

Республіканець Т. Лотт пояснив, що 17 сенаторів, очолюваних республіканцем-консервативом Бобом Смітом та ліберальним демократом Томом Гаркіном, на початку березня звернулися до нього з листом, у якому просять відкласти обговорення і голосування з приводу прийняття до НАТО Мадярщини, Польщі та Чехії хоча б до 1-го червня.

В числі 17-ох є дев'ять республіканців і вісім демократів, які підтримали ту саму ідею. Вони виступають проти поширення НАТО на схід. Але для прийняття рішення треба, щоб дві третини сенаторів проголосували "за".

В інтерв'ю для газет "Нью Йорк Таймс" та "Вашингтон Пост" сенатори пояснили, що сьогодні для Мадярщини, Польщі та Чехії намагає зарплати з боку Росії, а наближення НАТО до російських кордонів може викликати невдоволення з боку Росії, що може звести нанівець усі зусилля ЗСА, скеровані на те, щоб російська ядерна зброя не потрапила до рук терористів. Саме це на сьогодні є найстрашнішою загрозою. Крім того, Сміт нагадав, що поширення НАТО на схід коштуватиме дуже дорого. Фактично називаючи різні цифри: від 1.5 блн. дол. до 125 блн. і доки не буде підраховано точно, неможливо прийняти якість конкретне рішення.

Новий поділ в Європі викличе нові проблеми в галузі забезпечення безпеки. Поширення НАТО на схід підштовхне Росію до зміцнення союзу з Китаєм. Отож, вважають сенатори, треба спочатку Мадярщину, Польщу і Чехію прийняти в Європейський союз, а вже тоді розглядати питання про приєднання їх до НАТО.

Всі ці пропозиції залясують на серйозне обговорення, але 17 сенаторів — це меншість, тому невідомо, чи поставиться серйозно до їх пропозицій більшість. Швидше, навпаки, бо після перших трьох днів обговорення сенатор Сміт сказав журналістам: "Питання обговорюється серйозно, але підхід до обговорення несерйозний". Під час дискусій деякі сенатори відволікали свою увагу на баскетбольний чемпіонат ЗСА серед студентів.

Пізніше відзначали 25-ту річницю звільнення з комуністичного в'язничного полону сенатора Джона Макейна. Отож покищо ніякого рішення не прийнято.

Зростання курсу акцій на біржі та зменшення безробіття в ЗСА дещо заспокоїло народ і послабило увагу сенаторів. Крім того, перестала існувати "імперія лая". На протигаги акції потрібна була діяльність НАТО. Отож покищо зусилля 17-ох сенаторів оцінюються як "донкіхотство".

Завалювало б, тільки й залишалося радіти з першої державної візити Президента України до Російської Федерації: на сьогоднішній день наша незалежність нашої держави (наше право) Москва згодилася визнати, що ми такі суверенна країна.

Але чим пишніше обставили почесними прийняття для української делегації, чим урочистіше й солодше слова лунали з трибуни, тим сумніше й тривожніше ставало на душі.

Почнемо з того, що тексти угоди про співробітництво до 2007 року (її вже оголосили в пресі "десятиріччю"), підписано президентом двох суверенних держав, названої ними як "партнерство і взаємодія між Росією та Україною", "великою та історичною", ніхто з журналістів (та й політиків) у вічі не бачив. На запитання оглядача програми "7 днів" В. Долганова, чи не можна було б її опублікувати, Л. Кучма відповів, що про це треба подумати. А поки вони "думують", нам залишається тільки вірити на слово, що угода й справді "наповнена конкретикою", а здійснення мовлявних домовленостей, "принесе нові робочі місця нашим людям, зарплату й достаток в оселі".

Що, правда, при цьому Президент України повторив слова віцепрем'єра С. Тигипки про те, що, "не має значення, який капітал приїде до нас — німешкий, американський чи російський, головне, щоб він приїшов". Можливо, й не має, але все-таки є тут заковика, та й не одна. Поперше, всі такі має значення, що ж він, "поглине", отой капітал, як "ласі шматочки" з ще невідомого українського пирога, а подруге, чи це він існує, російський капітал, — недарма ж Росія сама, мов манти небесної, чекає інвестиційної дош. До речі, перше візитою до Москви наші Уряд закликав до України російських бізнесменів, ніби як на оглядині, проте в тому десанті ми не побачили ні Р. Ва-

Василь Плуч, Київ

ЩЕ ПРО ДОГОВІР

хірєва, ні Б. Березовського, ні В. Гусинського, ні інших новітніх "акул", котрі справді мають капітал.

Що, в Україні вже нічого купувати, чи то пак, нема і що складати фонди? Так ніби ж ще є. Здається, ціна не підходить, бо оденки, кривилися гості, Лисичанський та Херсонський нафтопереробні підприємства подорожчали, та й інші об'єкти не відстають. Навіщо ж, мовляв, витратитися, зачекаємо, поки Україна зовсім "зламається" та й віддасть усе задарма...

Напередодні візиту до Москви складалося враження, ніби Москва була де-що наполовину переговорами Л. Кучми з С. Нізовим про доставку туркменського газу, що зменшило б залежність України від "російської труби", і хоч з проханням пропустити той газ до українських підприємств через російські продуктопроводи (за "божескими" цінами Кучма поїхав до Сльниша, все одно незабаром у Києві з'явиться прем'єр Росії Черномірдин або переконати, що Українці не варто шукати альтернативних енергетичних джерел, поки в Росії з її надрами. "Сколько надо, столько и отпустим!" І дипломатично уникнув розмов про "українські борги", сказав, переключивши ту невдачу місця на Р. Вяхірєва та його, "Газпром" (ї він заговорив, незважаючи на заперечення В. Пустьовой-те, що нинішній Уряд не відповідає за гарантії попередників).

А вже зовсім як хазяї, ніби в десятій префектурі російської столиці, поведилося в Севастополі мер Москви Ю. Лужков: і "дзвоніть ключ" 120-мешканцеві будинку, і заклаш камінь під фундамент нової аналогічної споруди, а ще виступив з полум'яною промовою, в якій гнівно засудив "налісственну українізацію" (цікаво, де він її бачив?), навіть пообіцяв, що

договір з Україною не буде ратифікований доти, доки "город русской славы не вернется в лоно России". Міністерство Закордонних Справ України мусило бов виступити із заявою й застеретти керівника "місцевого маштабу", щоб не здобувати собі "політичних дивидендів" на такій серйозній справі, як міждержавні відносини. І як же мали почуватися українські дипломати в Москві, коли Президент України мало не в обіймах "керівника місцевого маштабу" здійснював екскурсію по російській столиці, та ще й піднімав з них келих в Охотному яруду...

Це, так би мовити, "передвісний антураж". А ось підписання Президентом угоди про співробітництво по газу, що й так запитання, вони що, вже зовсім не вірять у те, що Держдума Росії вирішить такі ратифікує великомаштабний договір, підписаний торік у Києві? Верховна Рада України, як відомо, це вже зробила (ї правильно вчинила), а ось у Росії деякі сили, схоже, вирішили обернути сам факт ратифікації на інструмент викручування рук тій же Україні. Знову пішли в хід ті ж самі зашлякувані карти щодо "такого становлення російської мови" в Україні, про неможливість "рутинської російськомовного населення, торги за Крим і Севастополь..." А голова думського комітету в справах СНД Г. Тихонов промимав: "Надо лішеть халтов прадзидна" (ніби й справді звичайний законотвіцьчий акт — ратифікація угоди з російсько-сусідською — для нас національне свято, а не елементарна норма міжнародного права). На пресовій конференції за підсумками візиту Л. Кучма сказав, що вірять у ратифікацію договору до 29-го березня, тобто до наших парламентських виборів. А ось у Москві, га-

даємо, навряд чи в це вірять (про це можна судити навіть із того, наскільки представницька свита пошито стояла за свитами президентів, поки вони скрили перами: за Л. Кучмою — майже весь уряд з київським мейором на додачу, а за Б. Сльнишим — з першій осіб хіба лише Є. Примаков.

Наприкінці цієї візити Л. Кучма ще з'їздив до Камерова. Високо цінуючи родинні почуття нашого Президента, котрий відвідав у містечку Березівському могилу рідної нестни, побивався з племянниками, більшість оглядачів були просто шоковані економічними угодами з обласним керівництвом. І ріш тут не в тому, що край давно перебуває в стані економічної та соціальної депресії, розтерзаній невилатами зарплати та безконечними страйками шахтарів. Може, й справді кузнечиків коксине вугілля дешевше за донецьке (хоча транспортні витрати "виривають" ціну), не будемо сперечатися. Але коли Кермєровська губернія налагодила окремі зв'язки з "малоросійською" губернією, то це, на думку багатьох стостерегаців, просто "білорусський варіант" у чистісному вигляді...

Ось і виникає запитання: чи так вплинуло на ризик зміну зовнішньополітичного курсу України? Масовий натиск московських політиків? Чи це результат "інтимних бесід президентів без краваток"? Більшість оглядачів схилилися до думки, що Л. Кучма у передрозрізі майбутніх президентських виборів не просто звернувся за підтримкою до колеги Б. Єльцина (той відверто заявив про це за часом масової інформації), а насамперед своєму демократично орієнтованому на Москву завоював проросійськи налаштований електорат у власній країні. То чиню ж заручився знову стала Україна? І що буде з нашою омріяною й вистражданою століттями незалежністю?

Володимир Жила

Вінницька трагедія XX століття

II

Протокол Міжнародної комісії закордонних судово-медичних експертів з відповідними висновками підписали лікарі з одинадцятих європейських країн (Бельгія, Болгарія, Фінляндія, Франція, Італія, Хорватія, Голландія, Румунія, Швеція, Словаччина і Мадярщина). Висновок тут також протокол, складений професорами судової медицини з німецьких університетів. У їхніх підсумках стверджено таке: "У багатьох випадках жертви, здебільшого зв'язані, добували додатковими пострілами або забили до смерті. У кількох випадках вони були покрані живими" (стор. 112).

Усі ці матеріали написані професійно, але в той же час і співчутливо. Взятю тут до уваги усі можливі підходи обвинувачів і розглянуто їх критично. Звіт про результати кримінологічного розслідування масових вбивств у Вінниці написаний досить посперхово. Зате його принциповий абзац звучить прихильно і співчутливо: "Загалом можна дійти висновку, що в кожному окремому випадку будь-які обругувані підстави для позбавлення волі й життя громадян цивільного суспільства, яке керується конституцією і законом, були повністю відсутні. Таємність убивств і поховання жертв також свідчать, що ці останні не вчинили ніякого переслідування законом злочину, а отже, їхні справи не могли розглядатися звичайним судовим порядком. Таким чином, дії НКВД щодо українського населення слід розглядати як холокострове вбивство й тероризм, єдиною метою якого було довести населення до стану страху й стероризованості, щоб примусити його таким чином у покори" (стор. 139). Після цього йдуть свідчення свідків. Думки в основному викладено тут коротко, але чітко.

У книгу ввійшов також юридичний звіт д-ра Ціглер, президента сенату, юридичного експерта, призначеного міністром юстиції Райху. Він короткий, але включає усі важливі питання юридичного характеру. У цій частині є також протоколи опитування, які внесли чималі додатковий матеріал, який не тільки роз'яснює справу, але також доповнює і посилює акт звинувачення.

У книгу включено список жертв, розізнаних у вінницьких масових могилах до жовтня 1943 року. У список ввійшло 675 прізвищ з поданням національності, професії, місця замешкання, підстави та дати заарештування (повних даних, на жаль, не знаходимо при всіх прізвищах). Сам список — це важливий документ і рівночасно потужний акт звинувачення більшовицької влади в прямому знищенні тисяч невинних людей. Цікаво, що майже всі жертви цього списку — це українці Вінниці і суміжних сіл, які пропали десь у 1937-1938

роках та які, за даними НКВД того часу, були заслані в концентраційні табори далекого Сибіру.

Добрим додатком до книги є численні й добре підібрані ілюстрації, але, на жаль, не всі вони чіткі й високоякісні.

У книзі є також коротка бібліографія, що складається з джерел, публікацій. У бібліографії не відзначено статті "Над розбитими могилами", автор цієї рецензії, що появилася 25-го липня 1943 року в "Українському Віснику" (Берлін). Немає там також статті Антона Драгана "Розкрилася земля і показалося пекло", що появилася в "Альманасі Українського Народного Союзу" в 1972 рік.

Книга, в картонних палітурках бронзового кольору, робить враження серйозного наукового видання. Її зовнішня обгортка чорного і білого кольорів, а назва книги подается червоною та білим кольорами. На обгортці — постає жіночка в молитовному стані на тлі дивовижного укладу робіт Устини Сороки.

Оцінюючи високу книгу (частинний переклад документальних матеріалів здійснили Федір Шумеляк, Олег Романів), не можна сказати, що в ній усе бездоганно. На нашу думку, німецькі звітні треба було відповідно обговорити й оцінити, а це тому, що вони написані в душі іншої ментальності й часто дещо по-іншому розцінюють важливі питання народолюбства в Вінниці.

Підсумовуючи, хочемо сказати, що рецензована книга пробуджує зацікавлення до винищення українського трагічного минулого. Подібно, як Помпеї — дивовижний випадок збереження залишків давньої цивілізації, Вінниця — унікальне, уціліле завдяки воєнним обставинам свідчення, своєрідний локальний документальний фрагмент обставин народолюбства, що було націлене на генетичне знищення української нації.

Особливо вдячністю, — пише О. Романів, редактор видання, — належить Фондуції Українського Вільного Університету та її голові проф. Петрові Говсі за підтримку ідеї підготовки книги та допомогою фондами на її видання.

Загалом, книга "Народолюбство в Україні: офіційні матеріали про масовий терор у Вінниці" — це дуже потрібна й корисна праця. Читач, особливо студент-історик і науковець, знайде у ній джерельний матеріал про небувалий терор, пов'язаний з тривалим пануванням в Україні російського більшовизму.

Допоміг з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включено з посмертними нагородами-некрологами, мають бути не довші за три сторінки масового списку, писані через два інтервали на двохсторонній машині і гни на одному боці листа паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дописати величезні відписки рядками і писати розбірно (дехто розуміє що вимогою писання величезних літерами, насправді літери мають бути мали, але великі прописні літери, якщо допис писався посперхово, писався посперхово). Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Простим дописувачем подати повну мову і правдиву у своїх матеріалах, не скорочуючи її. У випадку величезної нава не правдивіх слів подати їх і позначити як не-український. — Редакція.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про Квітку, що не зацвіте цієї весни

Чи справді вже не побачимо цієї Квітки, що так широко була відома не тільки у нашій громаді, не тільки серед пластунів, але й серед неукраїнської публіки, що слухала її чудовий голос у рекламі на телебаченні: "Have you driven a Ford lately?"

Для усіх нас вона здається назавжди залишилася картошкою усміхненої, радісної, немов справжньої квітки, яка своєю голосом викликавала стільки приємності і захоплення.

Також була вона у своїх піснях і в безпосередніх зустрічах при кожній нагоді. Такою бачимо її на світлинах із архіву "Свободи" у тих давніх роках, коли відвідувала з матір'ю нашу редакцію чи сама після випуску її другої стрічки пісень, від назви "Два кольори". Тільки чомусь на обкладинці стрічки "Два кольори" її ледько заміряє, задумана, не бачимо на ньому того веселого усміху, що завжди нас полювало.

Але коли тільки на екрані нашої пам'яті з'являється ніколи не затерта картина пластової оселі на "Вовчій Тропі", то бачимо, так ясно, немов це було вчора, незабутні вечірні ватри у юнацькому таборі та усміхнену Квітку з гітарою в руках, яка своїм ентузіазмом та завзяттям захоплює усі присутніх учасників, а її дзвікий голосочок веде перед. Скільки разів чуо нашу безсмертну пісню "При ватрі", бачу Квітку. Може для неї ця пісня такою була особливо близькою, коли включила її у свою стрічку "Два кольори", в якій так гарно получила китицю наших найбільш відомих пісень, від давніх стрілецьких, поперез пластові до найновішого славного Івасюка, що саме в тому часі, у 1989 році, став і тут дуже популярним та любленим.

Із цією стрічкою та рівночасно із тими співаками на телебаченні в радіо наша Квітка займала не лише на українському полі, але також на американському.

Дев'ять років минуло від того часу, як ми мали нагоду вітати її в редакції із цим новим успіхом. Вона розповідала, як завжди повна життя і про своє життя і про своє життя, що саме та Квітка, яку ми стільки разів проводили з гітарою в руках, обвішану у своєму догрозачі ватрі з десятками таких, як вона, молодих дівчат, що мріяли про щасливе майбутнє.

"Поезало багаття, горіли це мрії, кінчили свій лет заворожена ніч..." — чувається мені сьогодні дзвікий голос Квітки і бачу її малу постать, там на місці тих сток ватер, що горіли на "Вовчій Тропі".

Замовк на соловейку, але його голос залишився в наших серцях і дзвічний відгомін на її стрічках, присадиючи все цю саму — Квітку.

O-KA

Михайло Ткач

Епітафія

(З нової книжки "Зазим'є")

Відійду, минаю, відлежу мовчаням,
Наче піст кленовий на останній круг.
Ліш відпущає серця голосним ячаням
Упаде на камінь, що спинив мій плуг.

Обірветься, раптом, борозна край літа,
Остановіть коні, — як дивесь та стій! —
Наче перед ними вже немає світла,
Наче все сповите в темряві густій.

Припадає калина у низьким поклони
До горбка малого свіжої землі,
Наче три зірнички, три слози солони
Прояснять на людях три гірких жалі.

Три печалі стане в чорному покрові, —
Жалієбни бідні, найрідніші всім:
Від родини — перша, друга — від любові,
А що третя з ними — від пісень мойх.

Чи полудне буде чи година пізня, —
Буде сліз доволі, що мій слід застиг.
Та з усіх найтяжче зариде пісня,
Та, що написана в я житті не встиг.

Львівська Академічна Гімназія святкує ювілей

В червні 1998 року відбудеться у Львові незвичайна подія: святкування 120-ліття першої матури в українській мові (1878) і перший випуск учнів, які закінчили навчання у відновленій Львівській Академічній Гімназії.

Щоб зрозуміти значення цієї події, треба кинути хоч побіжний погляд на попередні історичні умови, які допровадили до першої української матури в Академічній гімназії у 1878 році. Минувли княжі часи, польсько-литовське володіння і в 1772 році, наслідком поділу Польщі, Галичину прилучено до Австрії. Ще до того часу діяла у Львові академія і гімназія, які провадили о. Єзуїти. Коли папа Кліментій XIV розв'язав орден Єзуїтів у 1773 році, то ці школи розв'язано, а весь масок ордену Єзуїтів в Австрії прибув державні фонди, призначені для шкільництва.

У 1774 році імператриця Марія Тереза відкрила у Львові нову середню школу під назвою «Королівська Державна гімназія», а у 1776 році цю школу названо «Терезіанська Королівська Державна Гімназія». Коли у 1784 році імператор Йосиф II відкрив у Львові університет, який пізніше звано Йосифинським, і до нього долучив вже існуючу гімназію, змінив систему навчання та її назву на «Цісарсько-Королівську Першу Академічну гімназію» з навчанням в німецькій та латинській мовах.

Вона мала 6 класів гімназії та два роки ліцею. У 1849 році, згідно з реформою шкіль в Австрії, у гімназії заведено 8-класичне навчання у німецькій мові. Але українці XIX століття не погоджувалися з тим фактом та почали домагатися, щоб їхні діти могли навчатися в цій гімназії своєю рідною мовою. Поміом вікового перебування під Польщею, а відтак Австрією, українці не забули, чи вони діти. А треба пам'ятати, що це були часи перед Тарасом Шевченком, перед появою його «Кобзаря» у 1840 році. Читаючи про ті часи, я поділяю їхній сильний і свіжий український патріотизм.

Перша Академічна гімназія була призначена в той час для українців (руси́нів) і поляки мали свою другу гімназію, звану Домініканською, а наша алмама була першою. З появою Руської Діспрої в 1837 році збільшилася національна свідомість, що її поширювала «Руська Трійця», о. Маркіян Шапкевич, Яків Головацький та Іван Гаврилович, а пізніше Микола Устиянович.

Весна Народів у 1848 році принесла знесення кріпачства і подих волі для народів Європи, в тому й Австрії. У Львові створилися Головна Руська Рада під проводом Сп. Григорія Яхимовича. Вона виступила як самостійний політичний і національний чинник, а не прилучився до поляків, які грали тоді домінуючу роль в Галичині. Шляху з кишинь Станіслава Шаха, колишнього професора АГ Львів — місто моєї молодості? ... І за мову навчання розігралася в цій гімназії вже на її заранці цікава мовна польсько-українська боротьба, яку слід тут пригадати. Головна Руська Рада вже у першій своїй декларації до австрійського престолоу зажадала, між іншим, українізації всіх шкіл у Східній Галичині і на Буковині. Віденська влада обіцяла листом з 8-го травня 1848 року виступити українську мову навчання в народних і вищих школах Галичини, згідно з домаганням Головної Руської Ради. Але тут Гол. Руська Рада зіткнулася з рішучим протестом «Польського Комітету Народного», який вніс у гострому тоні протест проти цього рішення віденського уряду. Під впливом цього протесту китке віденське міністерство освіти наказало стримати заведення української мови навчання у вищих школах Галичини...

У міжчас наступила в австрійській державі велика політична зміна — зміна конституції. На основі зміни конституції в 1867 році створено в Галичині крайовий сейм з осідком у Львові. Степан Шах писав: «...Але українці були там у меншості і не мали рішального голосу».

Професор АГ вели змагання за провадження навчання рідною мовою. Проф. Михайло Польський був першим, що з початком 1860 років став навчати в УАГ українською мовою, підготував шкільні підручники і сам переклав на українську мову кілька підручників з природничих наук. Поляки з цим боролися. Аж у 1871 році Товариство «Просвіта», засноване у 1868 р., внісло меморіал до Крайової Шкільної Ради з вимогою обов'язкового навчання також у вищих класах Академічної гімназії у Львові вже зі шкільним роком 1871/72. Але введено українську мову поступово від 5 класу, починаючи у шкільному році 1874, так, що перша матура українською мовою відбулася у 1878 році.

Це була історична подія, бо вперше у світі, у нашій алмама матер учні здавали іспити українською мовою та їхні свідоцтва давали їм право на вступ до всіх університетів Європи. Це було 120 років тому, а цього року, вперше у вільній Україні, відновлена Львівська Академічна Гімназія провела перший випуск своїх учнів, які навчалися вже у своїй державі. Ми, колишні випускники, бажаємо їм багатого успіху в житті та віримо, що вони стануть будівничими кращого майбутнього для своєї батьківщини — України.

Д-р Марія Ойшер-Слиж

Міннеаполіс — дітям України

В народі кажуть: «У кожного своя доля, її не вибрати». Щаслива та людина, котру Бог обдарував здоров'ям, розумом і красою. Та найбільша цінність — здоров'я, особливо, коли це стосується дітей. Кожна мати готова жертвувати собою, щоб її дитина росла здоровою та була б щасливою, як і інші діти-однолітки, що ростуть і бавляться на їхньому подвір'ї.

Мені знову хочеться говорити з читачами «Свободи» на цю вже наболілу для нас тему: «Роль української діаспори у взаємодіях з Україною». Бо саме в період політичних протистоянь діти залишилися під увагою держави і є найбільш незахищеними. З горістю можна сказати, що громада церкви св. Константина в Міннеаполісі бере активну участь у Фонді «Дітям України».

Без їх активної допомоги цей проєкт не мав би такого успіху. Ми горді з того, що парафіяні церкви св. Константина в Міннеаполісі, де парохом є о. крилошанин Михайло Стельмах, до глибини душі проявляють справу до допомоги дітям-інвалідам з України. Отець М. Стельмах ставитиме до дітей, як справжній батько, відвідує їх в шпиталі, надає дітям допомогу, а також моральну і духовну опіку.

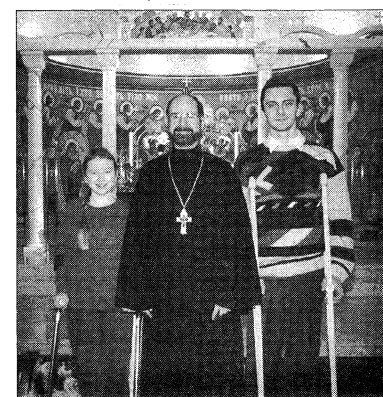
Понад 16 років чекала Ольга Сіненко з Києва на цю найщасливішу хвилину її життя. Жила в надії

Члени Управи Фонду о. крилошанин М. Стельмах, д-р М. Козак та інж. Микола Мегець в церкві св. Константина з М. Хань і її мамою д-р А. Хань з Тернополя та В. Сіненко і його мамою О. Сіненко, вчителькою з Києва.

побачити, як до її сина Віктора повернеться щаслива доля і він зможе пішитися своєю ходою. Я радий, що зміг спроводити Віктора до Міннеаполісу. Жаль лише, що не дія прогукання в «Mall of America», а в дитячій лікарні Шрайнерів, де лікарняні їхні мрії і надії змогли сповнитися завдяки складній хірургічній операції.

Віртуоз зі скалелем д-р Стивен Санберг протягом шести годин творив чудо на хірургічному столі. Та лише жінка-мати зможе по-справжньому зрозуміти, що робилося протягом цих нескінченно довгих годин у серці Ольги. Це були години, коли все життя проходило в її

О. крилошанин М. Стельмах з дітьми М. Хань та В. Сіненко.

Селище Приморське розташоване на березі Чорного моря за десять кілометрів від Феодосії і адміністративно підпорядковане цьому місту. У селищі є дві російські школи, в одній з них, єдиній у Феодосії, функціонують українські класи.

Майже шість років тому, після референдуму про незалежність України, батьки принесли в школу заяви з проханнями відкрити українську класу. «Кажімогут бути українські класи в Криму?» здивувалися в школі. Але батьки добилися відкриття української класу. Від того часу почалася війна. Батьки принесли в школу заяви, а їх відмовляли від української класу, ялякали націоіалістичним словом. Тому українські класи невеликі, по 14-15 дітей, бо не всі батьки мають мужність віддати дитину в українську класу.

Майже щороку, відкриваючи нову українську класу, доводиться піднімати на ноги пресу, радіо, телебачення, звертатися за допомогою до міністрів Криму й України. Як правило, на українські класи не вистачає грошей (минулого року Педагогічна школа ухвалила, «учити важко економічне положення України, закрити в школі № 7 українські класи»). Під натиском батьків і голови Товариства Української Мови ім. Т. Шевченка не рішення було пізніше скасоване).

Чи бути в Криму українській школі?

Було й таке, що Селищна рада відклала рішення відкрити української класу, а директорка школи передала ці гроші на потреби російської класи, а нам знову те ж, що й раніше: «нет денег». Тоді учителька Олена Рудик сказала, що працюватиме безкоштовно, поки знайдуть гроші на українських дітей.

Цього року адміністрація школи змінила тактику боротьби з нами, тому вперше українську класу відкрили майже без перешкод.

Наші діти й раніше чули від деяких учителів такі слова: «Самі, хахли, папи наші такі!» Але з часом не стало краще. Частина вчителів на чолі з директором школи органічно не сприймає самої ідеї українських класу. Директор каже: «Чо ви успілісь в українській радіо? Ждьом — не даждьомся, кагда ви уйдьоте атодота. Ат вас адні проблемі». Учитель географії намагався заборонити дітям говорити українською мовою на відкритій лекції, мовляв, хто вас зрозуміє? Учителка математик не переверяла у дітей зошитів, записувалася на години, а коли батьки сказали не до директорів школи — та сразу в крик: «Сжирате наших лучших учителей!» І не завжди вдається замінити таких-

от «лучших учителей» на тих, які працюють сумлінно.

Важко з підручниками, бо тільки після скарг у Міністерство Освіти отримувало їх. Випадково дізналися, що недавно якийсь добродій з Канади передав українським класам на придбання підручників 2,000 доларів, але адміністрація школи про це нікому не сказала і замовляла собі за ті гроші комп'ютер.

А скільки пліток, скільки бруду виллюють на нашу голіву! Директор заучу називають нас «неприємностями» і «психологічними неприємностями», наших дітей характеризують кругом, як дуже слабких у навчанні і прогультків, які не хочуть вчитися. На початку року директорка намагалася відіслати в десятку українську класу дітей, які мали проблеми з навчанням, вона записувала їхні дітей, що в російській класі буде їм важко вчитися, а в українській класі програма слабенька, якраз для них. Одним словом, з українських дітей роблять дурниці.

А який психологічний тиск доводиться витримувати в цій школі учням-патріотам! Вони повсякчас намагаються під зовнішнім зв'язком з роботою, про них розпускають десь плітки, на них нацьковують працівників школи (недавно директорка примусила прибрати їхніми добре вимити школу, бо мовляв, учителька української мови написала в міністерство скаргу, що в школі дуже брудно. Тож прибравши їхні вомком дивилися на вчительку. Або іншого дня директорка викликала до школи міліцію, сказала, що на лекції української мови один учитель «зверсі ізбіл» ученицю, доньку завідувача школи. Міліція вийшла, що дочка взагалі не було в той день на лекції української мови і ніхто її не бив.

Тому діти і вчителі українських клас перебу-

вають у постійній напрузі, без радості ходять до школи.

Єдиний вихід із цієї біді — вивести наших дітей з-під «опіки» російської школи. Потрібно українська школа!

Довгий час не могли знайти відповідного приміщення, але допоміг директор феодосійського виробничого об'єднання «Море» В. О. Олійник: від червня лютого 1997 року закритися дитячий садочок ч. 28 і Віктор Олексійчук погодився передати його приміщення під українську школу.

Два місяці йде війна за це приміщення. Проти української школи воюють дві сили: поперше, як звичайно, української (голова миськівського міськради, комуніст Костюк категорично не згоджується брати приміщення на білиз миськівському під українську школу, каже: немає грошей на школу) і, подруге, «круті» бізнесмени, які й добилися закриття найкращого в місті садочку, щоб вивести приміщення й роботи на ному великі гроші.

Міністер освіти Криму А. А. Солонченко опісля вніс у сапек ч. 28 людину, щоб та оглянула приміщення на придатність його для школи. Почувши, як Анатолій Андрієвич каже про величезні кошти на ремонт приміщення, ми думаємо, що або представники міністра показали не те приміщення, або він його зовсім не оглядав, а повірив тим, хто не зацікавлений у відкритті української школи, бо до першого лютого 1997 року садочок нормально функціонував і опалення там працювало. Але коли серед зими не стало чим топити, то опалення вимкнули не тільки в дитсадку ч. 28, а й у всьому Приморському. І з дахом там нічого страшного не трапилося: є одна невелика дірка, яку дуже обережно, волять до неї екскурсії, або довести, що дах протікає і тому приміщення

перебуває в аварійному стані.

Але хіба б стали батьки добуватися передачі приміщення дитсадку для школи, чи стали б наражати своїх дітей на небезпеку, якщо вони справді були в такому аварійному стані, як описують це місцеві шахарі? Дурнуть ці шахраї наших чинників від ніхтості і сміються за них!

А батьки і вчителі обивають усі пороги, просять відкрити українську школу — першу в Криму. Але і від керівництва миськівським містом і від міністра освіти Криму чуюмо одне й те ж саме: немає грошей. Люди навіть допракують: люди місяцями не отримують зарплатні, а ви домагаєтесь відкриття школи!

Може ми й справді втратили совість? Ні, ми з зрозумінням ставимося до економічних проблем у нашій державі, бо віримо, що вони тимчасові. Але коли вираза мова й культура, то вираза душа народу. Якщо держава не дасть своїм дітям повноцінної освіти, національного виховання, то наша держава не матиме майбутнього. Тому мусимо вже сьогодні дати про своїх дітей — майбутню Україну.

25-го березня перебував у Феодосії міністер освіти Криму. Але позитивного рішення про українську школу знову не прийнято, бо знову «немає грошей». Після від'їзду міністра на заводі вивішено оголошення про передачу приміщення дитячого садочка у внайм бізнесменам.

Завідуючій миським відділом освіти В. Чаграк зааспокою: розвивається на базі російської школи ч. 7, відкривають українські класи. Та як же розвивається з зашморком на шиї? Не розвіємося, бо задушають. Бо ж тим дітям і батькам, які мають мужність іти в українську школу, треба орден за відвагу і спеціальну відзнаку Президента України! Навіть сьогодні, подаючи за-

яви до української школи, батьки дуже просять: «Тільки ж нікому не показуйте заяви, якщо школяротом не відкрити, щоб ніхто не знав у своїй школі, що ми збираємося до української школи, бо ж дитину зайдуть».

Отак-то! Не віряться, що десь в іншому місці українські класи почувалися добре в умовах російської школи. Маємо вже гіркий досвід: у початкових класах діти тільки дивуються, чому на перерві не всі дозбройливо сприймають українську мову, а коли вийшли в п'яті класу, було дуже образливо чути наказ учителя (до речі, українці): «Записи в шкільні книжки російською мовою, бо в нас школа російська». А вже в старших класах діти перестають розмовляти між собою рідною мовою, бо відчувати якусь неповноцінність, другосторінність української мови, починають ніби соромитися своєї мови.

З вихованням різ проблеми. Вивчили тез дивний вертел, підготували для показу на сцені, а в дітей слози на очах: а кому ми це покажемо? (Пробували вже, але не вписувалися навіть заходи в «мероприяття» російської школи). Зацікавився козацькою педагогікою, але знову так: нема умов, не в себе дома.

Та доки ж ми будемо білкими родичами в чужій хаті? Просимо допомоги!

Голови батьківських комітетів українських клас: Т. Щеглова, Л. Мінонька, Л. Морозова, С. Болушова, О. Рузайкіна. Учителі українських клас: З. Багатова, О. Рудик.

Ця стаття була надрукована в газеті «Час-Тіме» в Ясчелаві Чорновола, а потім передрукована в багатьох українських газетах. Писала про справу кілька разів і українська «Кримська Світлина». Ішли звернення до Президента й Уряду — часом із відповідями російською мовою, завжди з обіцянками, роз'ясненнями, виправ-

пам'яті, годні терпіння Віктора і страждання матері.

Такі ж переживання пройшли і через серце Алли Хань. Її донечка Мартусі місяць раніше у цьому ж шпиталі зроблено аналогічно складну операцію.

Минали дробі безсонні ночі. Їх змінювали тижні й місяці переживань обох матерів. Матері в тривожі чекали дия, коли буде знято гіпс і будуть зроблені очікувані перші кроки їх дітей. Хоч це сьогодні бє милість і не можна обійтись, але перші кроки наші вже зроблено. Тепер в обох дітей тривав фізіотерапія. Та пройде ще кілька місяців, необхідних для відновлення функцій пересаджених м'язів і стабілізації кістек нрті. Хірургі Лайл Джонсон та С. Санберг найближчим часом приймуть рішення про наступні операції.

На прикладі лікування Віктора та Марти мені хотілось поділитися з вами успіхами нашої спільної з вами праці в оздоровленні дітей з України. 15-го квітня на другу операцію приїжджає до нас Роман Фурда зі Львова. Медичний керівник Фонду д-р Михайло Козак успішно вирішує питання розміщення хворих дітей в медичних закладах Міннеаполісу. На цей рік фонд запланував лікування в Міннеаполісі ще трьох дітей з Києва, Тернополя та Івано-Франківська.

Управління фонду розуміє, що без матеріальної допомоги всі українські громади Америки та Канади не могли б іти вперед, як ми не ішли. Від імені всіх хворих дітей, котрі від 1990 року знаходять свій порятунк у патронатному фонду, в подяку низько схилимо голови перед усіми вами, хто вже продовжує багаторічну діяльність нашої фонду.

Сьогоднішня наша найголовніша проблема полягає в тому, що ми не в змозі забезпечити місцем проживання тих дітей з матерями, на лікування котрих ми вже отримали згоду від місцевих медич-

них закладів. Дякувати Віктору і стражданням Богів, що лікарні Шрайнерів істинно розкрили свої та Порт Меморіал надання безкоштовної медичної допомоги українським дітям. За лікування одного пацієнта від шести місяців до одного року. Будинку, котрий свого часу був придбаний парафіянами для потреб монахинь, тимчасово був наданий парохом о. М. Стельмахом для потреб фонду. Та є велика ймовірність того, що в найближчій місці наш прерковий будинок знову почне функціонувати за своїм прямим призначенням.

Але фонд бє помещання для матерів і дітей існувати не може. Американські лікарні надають неощеіно дорогі медичні послуги і готові приймати з України шораз більше дітей. Ми потребуємо вашої фінансової допомоги в придбанні житла для продовження діяльності Фонду «Дітям України». Не ставлю собі за ціль лишній раз спекулювати на болях і бідах нашої рідної України та сантимаментальних почуттях читачів. Та опинившись в Америці, країні розвиненого добробуту, як і десятки тисяч українців діаспори, уважаю за свій обов'язок простягати руки допомоги тим дітям, яких доля не наділила здоров'ям.

Щира подяка тим читачам «Свободи», котрі і раніше допомагали нам та жертвували на діяльність фонду. Шановні добродії! Якщо у вас є родичі чи дітки серед українців Міннеаполісу, то будьте горді ними. Бо майже кожен з них в меншій чи більшій мірі пов'язаний з діяльністю Фонду «Дітям України».

Ваші жертвуги просимо надіслати на рахунок: «Children of Ukraine», Cret. 2233, Ukrainian Credit Union, 301 Main Street, NE, Minneapolis, Minnesota 55413.

За докладами інформаціїми слід телефонувати на число (612)789-9658.

Микола Мегець

ТАНЦЮВАЛЬНІ ТАБОРИ
РОМИ ПРИЙМИ БОГАЧЕВСЬКОЇ
ВЕРХОВИНА ГЛЕН СПЕЙ, Н.І.
МАЙСТЕРНЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ
для завантажених танцюристів
від 16-го року життя вгору
28-го червня — 19-го липня
ТАБІР ДЛЯ МОЛОДІ від 8-го — 16-го року життя.
Початковий і середній рівень
26-го липня — 8-го серпня.
В програмі українські народні танці, характерні та балети
Зголошення та інформації:
ROMA PRYMY BOHACHEVSKY
523 E. 14th St. Apt. 3B
New York, N.Y. 10005
(212) 677-7187

